

เป้าหมายเชิงพื้นที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ 6 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค

หลักการ : น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนซึ่งต้องจัดหาให้ประชาชนสามารถมีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคให้ทั่วถึงทั้งในชนบทและเมืองภาพรวมความต้องการใช้น้ำปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) เพื่อการอุปโภคบริโภคมีความต้องการ 6,490 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งในอนาคตคาดการณ์ความต้องการน้ำในปี พ.ศ. 2570 จำนวน 8,260 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพของประชาชนจากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค.) ในปี พ.ศ. 2556 พบว่าจำนวนหมู่บ้านที่ไม่มีระบบประปา จำนวน 7,490 หมู่บ้านและมีหมู่บ้านที่ประกาศเป็นพื้นที่ภัยแล้งที่ต้องให้การช่วยเหลือเฉพาะหน้าเป็นประจำทุกปี ราษฎรในหลายพื้นที่ยังอาศัยน้ำจากบ่อน้ำตื้นสำหรับการอุปโภคและหลายพื้นที่มีค่าใช้จ่ายสูงในการจัดหาเพื่อการบริโภคเนื่องจากมีข้อจำกัดในการจัดหาแหล่งน้ำต้นทุน ทั้งน้ำผิวดินและน้ำบาดาล เช่น ในพื้นที่สูงพื้นที่ห่างไกลแหล่งน้ำ พื้นที่ที่มีปัญหาคุณภาพน้ำบาดาล และในบางปีที่เกิดภาวะฝนทิ้งช่วงและภัยแล้งรุนแรง

สำหรับในเขตเมือง ความต้องการใช้น้ำส่วนใหญ่เพิ่มจากการเพิ่มขึ้นของประชากร และประชากรเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองมากขึ้น การขยายตัวเมืองหลักและการท่องเที่ยว รวมถึงการค้าบริการทั้งในประเทศและเมืองการค้าชายแดน ซึ่งต้องวางแผนทั้งการจัดหาน้ำต้นทุนและระบบประปาควบคู่กันไป

เป้าประสงค์ : จัดหาน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภคให้แก่ชุมชนครอบคลุมทุกหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

- กลยุทธ์ :**
- 1) จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนและก่อสร้างระบบประปา
 - 2) พัฒนาระบบประปาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ
 - 3) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาชนบทและจัดหาแหล่งเก็บน้ำเพิ่มเติม รวมทั้งการเก็บกักน้ำฝน
 - 4) จัดหาน้ำดื่มให้โรงเรียนและชุมชน
 - 5) การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 5.1) อนุรักษ์การใช้น้ำอย่างประหยัด
 - 5.2) เพิ่มประสิทธิภาพระบบส่งน้ำและลดความสูญเสียในระบบจัดส่งน้ำประปา
 - 5.3) ควบคุมการขยายตัวของชุมชนเมืองให้เหมาะสมกับศักยภาพน้ำต้นทุน
 - 5.4) บริหารจัดการน้ำตามหลัก 3R

เป้าหมายตามศักยภาพ¹ :

- 1) จัดหาแหล่งน้ำผิวดิน/น้ำบาดาล และพัฒนาประปาชนบทหรือประปาหมู่บ้าน จำนวน 7,490 หมู่บ้าน มีน้ำสะอาดอุปโภคบริโภคภายในปี พ.ศ. 2560

¹ เป้าหมายตามศักยภาพหมายถึง เป้าหมายที่พิจารณาศักยภาพทางด้านอุทกวิทยา ภูมิกายภาพ และวิศวกรรม ซึ่งยังไม่รวมถึงข้อจำกัดทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และความคุ้มค่าในการลงทุน

- 2) ปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาชนบท จำนวน 9,093 หมู่บ้าน มีน้ำสะอาดอุปโภคบริโภคภายในปี พ.ศ. 2564
- 3) โรงเรียนและชุมชนมีระบบน้ำดื่มสะอาด 6,132 โรงเรียน/ชุมชน ภายในปี พ.ศ. 2564

4) ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจมีระบบประปาเพิ่มขึ้น 255 เมืองและขยายเขตประปาเมือง 688 แห่ง
ภายในปี พ.ศ. 2569

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
1. จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนและก่อสร้างระบบประปา	ร้อยละ 90 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	ร้อยละ 10 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	-	สถ. ทบ. ทน. อปท.
2. พัฒนาระบบประปาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ	พัฒนาระบบประปาเมือง ร้อยละ 17 ของเมืองเป้าหมาย/ขยายเขตประปา ร้อยละ 100	พัฒนาระบบประปาเมือง ร้อยละ 48 ของเมืองเป้าหมาย	พัฒนาระบบประปาเมือง ร้อยละ 35 ของเมืองเป้าหมาย	กปก.
3. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาชนบทและจัดหาแหล่งเก็บน้ำฝน	ร้อยละ 10 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	ร้อยละ 90 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	-	สถ. ทบ. ทน. อปท.
4. จัดหาน้ำดื่มให้โรงเรียนและชุมชน	ร้อยละ 45 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	ร้อยละ 55 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	-	ทบ.
5. การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ	-	แหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะและพื้นที่ขาดแคลนน้ำต้นทุน	เมืองหลักที่มีแนวโน้มขาดแคลนน้ำ	กปก. อปท.

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต(เกษตรและอุตสาหกรรม)

หลักการ : การผลิตภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ โดยภาคอุตสาหกรรมขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในภาคเศรษฐกิจของประเทศ แต่ภาคการเกษตรก็ยังเป็นฐานหลักของเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค โดยมูลค่าการผลิตการเกษตรส่วนใหญ่มาจากผลผลิตพืช ซึ่งประกอบด้วยพืชหลักได้แก่ ข้าว ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย ปาล์มน้ำมัน และมันสำปะหลัง เป็นต้น นับว่าเป็นแหล่งรายได้หลักและรองรับแรงงานของประชาชนในชนบท การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการผลิตภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม สามารถแก้ไขปัญหาคความยากจนและสนับสนุนความมั่นคงด้านเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ รวมทั้งการลดความเสี่ยงที่จะเกิดการขาดแคลนน้ำ ปัจจุบันมีพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง เช่น เป็นพื้นที่ที่มีฝนตกน้อยกว่าปีละ 1,000 มิลลิเมตร สภาพดินไม่อุ้มน้ำ และขาดแหล่งเก็บกักน้ำ รวมทั้งพื้นที่ฝนตกไม่เป็นไปตามฤดูกาล ภัยแล้งซ้ำซาก และมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยข้อมูลจากกรมพัฒนาที่ดินปี พ.ศ. 2556 มีพื้นที่เกษตรน้ำฝนเสี่ยงภัยแล้งซ้ำซากระดับปานกลางถึงระดับรุนแรง ประมาณ 26.8 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 22 ของพื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานทั่วประเทศ

เนื่องจากปริมาณน้ำที่จัดสรรภายใต้โครงสร้างพื้นฐานปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) ไม่สามารถรองรับความต้องการน้ำในทุกประเภท และทุกพื้นที่ในอนาคต (พ.ศ. 2569) จึงมีความจำเป็นพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำตามศักยภาพภายในประเทศ โดยประเมินความต้องการน้ำขั้นต่ำ ได้แก่ อุปโภคบริโภค การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการรักษาระบบนิเวศของลุ่มน้ำจากหลักการของสมดุลน้ำ ปริมาณน้ำที่เหลือจึงนำไปสู่การกำหนดพื้นที่เกษตรชลประทาน และการพัฒนาด้านอื่น ๆ

เนื่องจากภาคเกษตรกรรมมีความต้องการใช้น้ำสูงถึง ร้อยละ 75 ของความต้องการใช้น้ำทั้งหมด การกำหนดแนวทางการพัฒนา จึงมุ่งเน้นการลดความเสียหายและการเพิ่มผลผลิตในพื้นที่การเกษตรต่าง ๆ จำแนกได้ดังนี้

- 1) พื้นที่เกษตรชลประทานปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) 30.22 ล้านไร่ ประมาณร้อยละ 60 อยู่ในภาคกลางและภาคเหนือ
- 2) พื้นที่เกษตรที่มีศักยภาพพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทานใหม่ตามศักยภาพน้ำและการพัฒนาแหล่งเก็บน้ำต้นทุนภายในประเทศ จำนวน 18.8 ล้านไร่ ประมาณร้อยละ 40 อยู่ในภาคเหนือและร้อยละ 30 อยู่ในภาคใต้
- 3) พื้นที่เกษตรที่เหลืออีกประมาณ 100 ล้านไร่ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 57 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดเป็นพื้นที่เกษตรน้ำฝนโดยการจัดหาน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำในไร่นา น้ำบาดาล และการเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำขนาดเล็กตามความเหมาะสมของลักษณะกายภาพ สอดคล้องกับศักยภาพของดินและน้ำ และจะต้องเพิ่มการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) สำหรับการจัดหาน้ำต้นทุนเพิ่มเติมในพื้นที่ที่ต้องใช้กลยุทธ์พิเศษที่อาจมีค่าลงทุนสูง เช่น การผันน้ำจากลุ่มน้ำข้างเคียงและระหว่างประเทศ กำหนดให้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อดำเนินการในระยะต่อไป

สำหรับภาคอุตสาหกรรม การผลิตเพื่อการส่งออกยังคงขยายตัวในพื้นที่เดิม คือ ภาคกลางและภาคตะวันออก ซึ่งภาคตะวันออกแนวโน้มยังขยายตัวสูง เนื่องจากภาคกลางประสบปัญหาทั่วมรุนแรงอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะปี พ.ศ. 2554 ทำให้มีการลดขนาดการลงทุน

และย้ายการผลิตออกไป จึงต้องเร่งรัดการพัฒนาแหล่งเก็บน้ำทุกประเภทและการเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของแหล่งเก็บน้ำเดิม รวมถึงการสร้างโครงข่ายน้ำสำหรับอุตสาหกรรมควบคู่กับการพัฒนาพื้นที่เกษตรชลประทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้สามารถรองรับความเสี่ยงที่จะขาดแคลนน้ำและการเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นที่พัฒนาใหม่เพื่อกระจายแหล่งผลิตไปสู่ภูมิภาคที่มีศักยภาพ

ทั้งนี้จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงต้องเตรียมความพร้อมในการรับมือและลดความเสียหายจากภัยแล้ง เช่น การเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนให้กับแหล่งเก็บกักเดิม ปรับปรุงเกณฑ์การจัดการน้ำในอ่างเก็บน้ำ และการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร รวมถึงปรับปรุงปฏิทินการปลูกพืช

- เป้าประสงค์ :**
- 1) บริหารจัดการความต้องการใช้น้ำในด้านการเกษตร อุปโภคบริโภค อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ให้สมดุลกับน้ำต้นทุนโดยเกิดประโยชน์สูงสุด
 - 2) ลดความสูญเสียน้ำ และเพิ่มมูลค่าน้ำชลประทาน
 - 3) จัดหาน้ำต้นทุนเพื่อรักษาระบบนิเวศรวมทั้งควบคุมและจัดสรรน้ำให้สมดุลและเพียงพอทั้งเพื่อการใช้น้ำขั้นพื้นฐานของกลุ่มน้ำและระบบนิเวศ
 - 4) จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนที่เหมาะสมต่อการพัฒนาด้านการเกษตรตามศักยภาพ
 - 5) จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนเพื่ออุตสาหกรรม เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมส่งออกและอุตสาหกรรมเพื่อการบริโภคภายในประเทศ

- กลยุทธ์ :**
- 1) การจัดการด้านความต้องการ
 - 1.1) กำหนดพื้นที่/ควบคุมการขยายตัวของอุตสาหกรรม
 - 1.2) กำหนดกติกาการจัดสรรน้ำต้นทุนร่วมกันหลายพื้นที่หรือกิจกรรม
 - 2) บริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning)²
 - 3) การเพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำและระบบชลประทาน
 - 3.1) เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของแหล่งน้ำให้เต็มประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มการเก็บกักในลุ่มน้ำที่มีความต้องการใช้น้ำสูง
 - 3.2) ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบส่งน้ำเดิม รวมถึงการจัดรูปที่ดิน
 - 3.3) จัดระบบการปลูกข้าวให้เหมาะสม
 - 3.4) การเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำในแหล่งน้ำขนาดเล็ก หรือในระดับแปลงนา
 - 3.5) การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน
 - 4) พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
 - 4.1) การอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติ
 - 4.2) การอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่ต้นเขิน
 - 4.3) ใช้น้ำบาดาลเสริมการใช้น้ำผิวดิน
 - 4.4) ขุดสระน้ำในไร่นาและแหล่งน้ำชุมชน
 - 5) การพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำใหม่และระบบกระจายน้ำ
 - 5.1) พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ
 - 5.2) จัดหาแหล่งน้ำต้นทุน และการนำน้ำมาใช้ในพื้นที่ใกล้เคียง รูปแบบต่างๆ ได้แก่ ประตูละบายน้ำ ฝ่ายทดน้ำ อาคารควบคุม และสถานีสูบน้ำ
 - 5.3) การพัฒนาระบบชลประทาน และระบบกระจายน้ำ
 - 6) การพัฒนาระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำภายในและระหว่างลุ่มน้ำ/ต่างประเทศ

- 7) การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ และพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมพัฒนาใหม่ เพื่อการส่งออก อุตสาหกรรมต้นน้ำ และอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

เป้าหมายตามศักยภาพ :

- 1) การจัดการด้านความต้องการ
 - 1.1) อุตสาหกรรมภาคตะวันออกสามารถลดการใช้ ใช้ให้คุ้มค่าและการนำกลับมาใช้ใหม่ ลดการใช้น้ำได้ร้อยละ 10
 - 1.2) มีกลไกควบคุมการใช้น้ำ และการจัดสรรน้ำในพื้นที่ภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคตะวันตก
- 2) การจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) เพื่อเพิ่มมูลค่าการใช้น้ำต่อหน่วยให้สูงขึ้น

2

แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning), 2557 ดำเนินการโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- 3) เพิ่มประสิทธิภาพเก็บกักน้ำของแหล่งน้ำเดิมให้เต็มศักยภาพ และลดการใช้น้ำในพื้นที่ชลประทานเดิมร้อยละ 10 และเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำแหล่งน้ำขนาดเล็กในกลุ่มน้ำที่มีศักยภาพการพัฒนาดำ รวมทั้งการดำเนินงานพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อเกษตรกรรมให้สมบูรณ์ทั่วถึง โดยการวางแผนจัดรูปที่ดิน การจัดระบบชลประทาน การจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การบำรุงดิน การวางแผนการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลการเกษตร
- 4) จัดหาแหล่งน้ำให้กับพื้นที่เกษตรน้ำฝน ให้เพียงพอต่อการทำการเกษตรเพื่อยังชีพ ได้อย่างน้อย 1 ฤดูกาล โดยการฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติ ให้มีปริมาณน้ำเก็บกักเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 2,700 ล้านลูกบาศก์เมตร ชุดสระน้ำในไร่นา 270,000 บ่อ พัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร 1.04 ล้านไร่ และแหล่งน้ำชุมชน 1,715 แห่ง
- 5) พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ โดยเน้นกลุ่มน้ำที่มีแหล่งเก็บกักน้ำต่ำ และมีพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ ให้เพียงพอกับความต้องกรขั้นพื้นฐานในการอุปโภคบริโภค รักษาระบบนิเวศ การพัฒนาพื้นที่เกษตรชลประทาน อุตสาหกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ และพัฒนาโครงการแหล่งน้ำในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อรองรับความต้องการในการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเสริมสร้างความมั่นคงด้านน้ำให้มากขึ้น ให้มีปริมาณน้ำที่สามารถจัดการได้ไม่น้อยกว่า 9,500 ล้านลูกบาศก์เมตร และสามารถดำเนินการเพิ่มพื้นที่ชลประทานได้ไม่น้อยกว่า 8.7 ล้านไร่
- 6) การจัดหาเงินทุนในรูปแบบพิเศษ ได้แก่ ระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำตามศักยภาพและข้อจำกัดเพื่อรองรับพื้นที่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศ รวมทั้งพื้นที่ขาดแคลนน้ำด้านต่าง ๆ ในระดับสูง

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงานรับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
เกษตร				
1. การจัดการด้านความต้องการ	1. ศึกษา ตรวจสอบ เสนอโครงการจัดสรรน้ำในกลุ่มน้ำภาคกลาง ภาคตะวันตก	1. กำหนดเกณฑ์การจัดสรรน้ำในกลุ่มน้ำภาคกลาง ภาคตะวันตก	1. ขยายผลในกลุ่มน้ำอื่น ๆ 2. การศึกษา/วางแผนพื้นที่	ขป. ทน.

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงานรับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
	และภาค ตะวันออก 2. ศึกษาวิจัย กำหนดมาตรการ ลดการใช้น้ำ ใช้ให้คุ้มค่าและ การนำน้ำกลับมา ใช้ใหม่	และภาค ตะวันออก 2. ลดการใช้น้ำได้ ร้อยละ 10 3. กำหนด การขยายตัวใน ภาคตะวันออก ให้เหมาะสม	อุตสาหกรรม ส่งออกและ อุตสาหกรรม ต้นน้ำ	
2. จัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) เพิ่มมูลค่า การใช้น้ำต่อหน่วยให้สูงขึ้น	การบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการจัดระบบปลูกพืชอย่างเหมาะสม ในพื้นที่ชลประทานเดิม 30.22 ล้านไร่ โดยมุ่งเน้นลุ่มเจ้าพระยาใหญ่ ลุ่มน้ำชี และลุ่มน้ำมูล			ขป. พต.
3. การเพิ่มประสิทธิภาพ โครงการแหล่งน้ำและระบบ ชลประทานเดิม	1. เพิ่มปริมาณเก็บ กัก 95 ล้าน ลูกบาศก์เมตร 2. เพิ่มพื้นที่ ชลประทาน 0.16 ล้านไร่ 3. ศึกษา/ปรับปรุง ระบบชลประทาน ที่มีอยู่เดิม	1. ดำเนินการ ต่อเนื่องจากผล ศึกษา 2. เพิ่มประสิทธิภาพ โครงการอย่าง น้อยร้อยละ 10 3. ลดความต้องการ ใช้น้ำในเขตอย่าง น้อยร้อยละ 10 4. ศึกษาปรับปรุง โครงการขนาด เล็ก โดยมุ่งเน้น พัฒนาระบบส่ง น้ำในแหล่งน้ำ ขนาดเล็ก ภาคเหนือและ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ		ขป.
4. พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำใน พื้นที่เขื่อนน้ำฝน				
4.1 ฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติ	4,330 แห่ง	5,756 แห่ง	4,357 แห่ง	ทน. ปก. กองทัพบก
4.2 สนับสนุนการขุดสระน้ำ ในไร่นา	70,000 บ่อ	100,000 บ่อ	100,000 บ่อ	พต.
4.3 พัฒนาระบบบำบัดน้ำ เพื่อการเกษตร	141,750 ไร่	553,600 ไร่	346,700 ไร่	ทบ.
4.4 การสนับสนุนแหล่งน้ำ ชุมชน	465 แห่ง	750 แห่ง	500 แห่ง	พต. สด. อปท.

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
5. การพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำใหม่ การจัดหาแหล่งน้ำต้นทุน และระบบกระจายน้ำ	5.1 เก็บกักน้ำได้เพิ่ม 1,100 ล้าน ลูกบาศก์เมตร 5.2 จัดการน้ำได้ รวม 2,000 ล้าน ลูกบาศก์เมตร 5.3 เพิ่มพื้นที่ ชลประทานได้อีก 2 ล้านไร่ (ดำเนินการทั้ง 25 ลุ่มน้ำ ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ บางโครงการจะ เห็นผล ในระยะ 1-3 ปี ต่อไป ขึ้นอยู่กับขั้นตอน และขนาดของ โครงการ)	ดำเนินการ ทั้ง 25 ลุ่มน้ำ โดยมุ่งเน้น ลุ่มน้ำโขง (เหนือ) ยม วัง โขง (อีสาน) ซี มูล เจ้าพระยา ทำจีน สะแกกรัง โตนเลสาบ	ดำเนินการ ทั้ง 25 ลุ่มน้ำ โดยมุ่งเน้น ลุ่มน้ำปิงน่าน แม่กลองปราจีนบุรี บางปะกง เพชรบุรี	ชป.ทน. พด.
6. การพัฒนาระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำภายในและระหว่างลุ่มน้ำ/ต่างประเทศ	ศึกษาเตรียม ความพร้อมในลุ่มน้ำ เจ้าพระยาใหญ่ ลุ่มน้ำภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และลุ่มน้ำภาค ตะวันออก	- ดำเนินการต่อเนื่อง ตามผลการศึกษา - ศึกษาลุ่มน้ำที่มี ศักยภาพ	ดำเนินการต่อเนื่อง ตามผลการศึกษา	ชป. ทน.
อุตสาหกรรม				
7. การพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำและระบบส่งน้ำ 7.1 พื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออก 7.2 เขตเศรษฐกิจพิเศษและนิคมอุตสาหกรรมที่พัฒนาขึ้นใหม่	70 ล้าน ลูกบาศก์เมตร ศึกษาเตรียมความ พร้อมเพื่อจัดหาน้ำ รองรับการพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 1 (5 จังหวัด)	ศึกษา/เตรียม ความพร้อม จัดหา แหล่งน้ำเพิ่ม 120 ล้านลูกบาศก์เมตร - ดำเนินการจัดหา น้ำตามผล การศึกษาในพื้นที่ เศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 1 - ศึกษาเตรียมความ พร้อมเพื่อจัดหา	ดำเนินการต่อเนื่อง จากผลศึกษา จัดหาแหล่งน้ำ รองรับนิคมฯ ที่เกิดขึ้นใหม่	ชป. ยผ. ชป. กนอ.

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
		นำร่องรับการ พัฒนาเขต เศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2 (5 จังหวัด)		

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย

หลักการ : การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยเฉพาะพื้นที่ต้นน้ำ เปลี่ยนเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร ทำให้การเกิดน้ำหลากดินถล่ม น้ำท่วมฉับพลันเกิดขึ้นบ่อยและรุนแรง โดยเฉพาะในภาคเหนือและภาคใต้ และมีผลต่อพื้นที่ลาดเชิงเขา ทำให้น้ำหลากรุนแรงขึ้น กระทบต่อพื้นที่การเกษตรและชุมชน

สำหรับการเกิดน้ำหลากล้นตลิ่งในพื้นที่การเกษตร ในบางแห่งสาเหตุหลักเกิดจากสภาพภูมิประเทศหรือเป็นการท่วมตามธรรมชาติ เช่น ลุ่มน้ำยมและน่านตอนล่าง จุดบรรจบแม่น้ำชีและมูล เป็นต้น แต่ในหลายพื้นที่ที่มีความถี่และความรุนแรง โดยมีสาเหตุหลักจากการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของลุ่มน้ำ เช่น การลดลงของพื้นที่ชุ่มน้ำ ทางระบายน้ำลดประสิทธิภาพลง เป็นต้น

สถานการณ์ความเสี่ยงที่จะเกิดอุทกภัยรุนแรงและขยายพื้นที่มากขึ้น โดยมีหมู่บ้านเสี่ยงภัยน้ำหลากดินถล่มทั้งสิ้น 6,042 หมู่บ้าน (กรมทรัพยากรน้ำ, 2548-2558) ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือพื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจหลัก จำนวน 31 แห่ง เขตเศรษฐกิจรอง 154 แห่ง และพื้นที่การเกษตรเสี่ยงภัยน้ำท่วมซ้ำซากระดับกลางถึงระดับสูงจำนวน 9.88 ล้านไร่ (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน), 2548-2556) มีความรุนแรงในลุ่มน้ำกก กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลางและตอนล่าง ลุ่มน้ำชีและมูลตอนล่าง และลุ่มน้ำในภาคใต้ โดยมีแนวโน้มการเกิดอุทกภัยมีความรุนแรงมากกว่าในอดีต การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น ลุ่มน้ำมูลตอนบน และลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สาขาคลองอยู่ตะเภอ.หาดใหญ่ ในปี พ.ศ. 2553 และการเกิดมหาอุทกภัยในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ในปี พ.ศ. 2554 มูลค่าความเสียหายภาคราชการและเอกชน รวม 1.44 ล้านล้านบาท

เนื่องจากการเกิดอุทกภัยมีสาเหตุทั้งจากธรรมชาติและการทำงานของมนุษย์ ในการแก้ไขปัญหาจึงกำหนดแนวทางจากสาเหตุ ขนาด ผลกระทบ และความสามารถในการลดผลกระทบ รวมทั้งการใช้มาตรการเชิงรุกลดผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต ดังนี้

1) พื้นที่ลาดชันสูงเสี่ยงภัยน้ำหลาก ดินโคลนถล่มและที่ต่อเนื่องเชิงเขา เน้นให้มีระบบเตือนภัยที่แม่นยำและการปรับปรุงการตั้งถิ่นฐาน โดยใช้มาตรการสิ่งก่อสร้างเฉพาะเพื่อการปรับปรุงกลับสู่สภาพเดิม

2) พื้นที่ลาดชันปานกลางส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตร การเกิดอุทกภัยจะเกิดขึ้นและลดลงอย่างรวดเร็ว จะใช้มาตรการเช่นเดียวกับพื้นที่ลาดชัน โดยการใช้สิ่งก่อสร้างเท่าที่จำเป็น เช่น การปรับปรุงการระบายน้ำเฉพาะจุดที่ประสิทธิภาพการระบายต่ำ และการป้องกันในชุมชนหนาแน่นมีความเสียหายสูง

3) พื้นที่ราบน้ำล้นตลิ่งลำน้ำสายหลักและที่ราบท้ายน้ำ การใช้มาตรการใช้สิ่งก่อสร้างควรดำเนินการปรับปรุงสภาพลำน้ำ การควบคุมการรुक้ำลำน้ำ การกันเขตทางน้ำ เพื่อรักษาสภาพลำน้ำให้เพียงพอต่อการระบายน้ำหลาก และบำรุงรักษาสภาพลำน้ำอย่างต่อเนื่องสำหรับลุ่มน้ำที่เกิดอุทกภัยวิกฤตที่เกิดขึ้นบ่อย ผลกระทบรุนแรง และมีความเสียหายสูง ให้มีการพิจารณาการเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ การผันน้ำ หรือการใช้พื้นที่รับน้ำนองร่วมกับการพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่ต้นน้ำ

4) พื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจสำคัญ ให้มีการป้องกันที่เหมาะสมและลดผลกระทบกับพื้นที่โดยรอบ และเพื่อลดผลกระทบในอนาคต ให้มีการใช้มาตรการเชิงรุก เช่น การควบคุมการใช้

ประโยชน์ที่ดิน และมาตรการผังเมือง โดยการปรับปรุงการจัดทำผังในทุกรูปแบบ ให้มีมาตรการในการลดผลกระทบจากการเกิดอุทกภัย

ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้เตรียมความพร้อมในการรับมือและลดความเสียหายจากอุทกภัย เช่น พื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำให้สมบูรณ์ ระบบป้องกันชุมชน ผังเมืองและการใช้ที่ดิน แหล่งชะลอน้ำ แก้มลิง ปรับปรุงสภาพลำน้ำ สนับสนุนการปรับตัวให้อยู่กับสภาวะน้ำท่วม เป็นต้น

- เป้าประสงค์ :**
- 1) ลดความเสียหายจากอุทกภัยของชุมชนเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญที่มีผลกระทบรุนแรงและความเสียหายสูง
 - 2) ลดความเสียหายในพื้นที่เกษตร และสนับสนุนการปรับตัวในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยซ้ำซาก
 - 3) ลดความเสียหายจากน้ำหลาก ดินโคลนถล่ม น้ำท่วมฉับพลันในหมู่บ้านเสี่ยงภัย³

- กลยุทธ์ :**
- 1) การปรับปรุงทางน้ำสายหลัก
 - 2) การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ผันน้ำ และพื้นที่รับน้ำนอง
 - 2.1) การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ
 - 2.2) การจัดหาพื้นที่รับน้ำนอง/พื้นที่แก้มลิง
 - 3) การป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง
 - 3.1) วางระบบป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง
 - 3.2) ปรับปรุงระบบระบายน้ำในเขตชุมชนเมืองที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วมขัง
 - 4) การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินลุ่มน้ำ/จังหวัดและปรับปรุง/จัดทำผังเมือง⁴
 - 4.1) การใช้มาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินลุ่มน้ำ/จังหวัด
 - 4.2) การใช้ผังเมืองควบคุมในพื้นที่พัฒนาหนาแน่น
 - 5) การพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งเก็บกักน้ำให้เต็มศักยภาพ เพื่อลดปริมาณน้ำหลากให้กับพื้นที่ตอนล่าง
 - 6) การสนับสนุนการปรับตัวและหนีภัย
 - 6.1) การจัดรูปและปรับพื้นที่ทำนาที่น้ำท่วมซ้ำซาก
 - 6.2) หลีกเลี่ยงการปลูกบ้านในบริเวณน้ำท่วมถึง /ปลูกบ้านใต้ถุนสูง
 - 6.3) ปรับระบบการทำเกษตรหรือเลือกชนิดพืชและระยะเวลาปลูกพืชให้เหมาะสม

เป้าหมายตามศักยภาพ :

- 1) ลำน้ำสายหลักและสาขาได้รับการปรับปรุง เพิ่มอัตราการไหลมากกว่าร้อยละ 10 รวมระยะ 870 กิโลเมตร
- 2) เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ลดความเสียหายจากน้ำหลากล้นตลิ่ง ลุ่มน้ำเสี่ยงภัยน้ำล้นตลิ่งและความเสียหายสูงในลุ่มน้ำวิกฤติ 10 ลุ่มน้ำ
- 3) พัฒนาพื้นที่รับน้ำนองในลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อชะลอน้ำหลากขนาดใหญ่
- 4) ป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจ จำนวน 185 แห่ง
- 5) จัดทำ/ปรับปรุงผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน/ลุ่มน้ำ 15 แห่ง
- 6) สนับสนุนการปรับตัวและหนีภัยโดยเฉพาะกลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่ และกลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

³ การแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ที่ 5 และ 6

⁴ การจัดทำผังจังหวัด/ผังเมือง ดำเนินการตาม พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
1. การปรับปรุงทางน้ำ สายหลัก	230 กิโลเมตร มุ่งเน้น ที่ลุ่มน้ำยม และมูล	535 กิโลเมตร	105 กิโลเมตร	จท.
2. การพัฒนาเพิ่ม ประสิทธิภาพการระบายน้ำ ผืนน้ำและพื้นที่รับน้ำนอง 2.1 การปรับปรุงการ ระบายน้ำ/ทางผืนน้ำ เสี่ยงพื้นที่ชุมชน	ทะเลสาบสงขลา (คาบสมุทรมหิงษา/มหา นาดีใหญ่) งานศึกษา/สำรวจ ได้แก่ ลุ่มน้ำยม เจ้าพระยา ทำจัน ปราจีนบุรี โตนเลสาป (อ.อรัญประเทศ) ซี มูล (จ.ชัยภูมิ จ.นครราชสีมา จ.ศรีสะเกษ จ.อุบลราชธานี) ภาคใต้ฝั่งตะวันออก (จ.นครศรีธรรมราช จ.ชุมพร และ จ.นราธิวาส) ภาคใต้ ฝั่งตะวันตก (จ.ตรัง)	ดำเนินการต่อเนื่อง จากระยะสั้น ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ทำจัน ปราจีนบุรี ยม โตนเลสาป (อ.อรัญประเทศ) ภาคใต้ฝั่งตะวันออก (จ.นครศรีธรรมราช จ.ชุมพร และ จ.นราธิวาส) ภาคใต้ฝั่งตะวันตก (จ.ตรัง)	-	ขป.
2.2 จัดทำพื้นที่รับน้ำนอง	ศึกษาพื้นที่เหนือ จ.นครสวรรค์ พื้นที่แก้มลิง บริเวณลุ่มน้ำซี มูล	ดำเนินการต่อเนื่อง จากผลการศึกษาระยะ สั้น และศึกษาเพิ่มเติม พื้นที่ใต้ จ.นครสวรรค์	ดำเนินการต่อเนื่อง จากผลการศึกษา	ขป.ทน.
3. การป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง	58 แห่ง	105 แห่ง	22 แห่ง	ยผ. กทม.
4. การกำหนดเขตการใช้ ประโยชน์ที่ดินลุ่มน้ำ/ จังหวัด และปรับปรุง/ จัดทำผังเมือง	5 ผัง ได้แก่ ลุ่มน้ำสะแกกรัง แม่กลอง ปราจีนบุรี โตนเลสาป ชายฝั่งทะเล ตะวันออก	10 ผัง ได้แก่ ลุ่มน้ำสาละวิน โขง (เหนือ) กก เพชรบุรี ชายฝั่ง ทะเลตะวันออก ตาปี ปัตตานี ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	-	ยผ.
5. การพัฒนาและบริหารจัดการ แหล่งเก็บกักน้ำ เพิ่มศักยภาพ	ศึกษาเตรียมความพร้อม ในลุ่มน้ำที่มีปัญหาน้ำ ท่วม และมีศักยภาพในการ เก็บกัก มุ่งเน้นใน	ดำเนินการต่อเนื่องตาม ผลการศึกษา	ดำเนินการต่อเนื่องตาม ผลการศึกษา	ขป.

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
	ลุ่มน้ำโขง (เหนือ) ยม ปราจีนบุรี บางปะกง ภาคใต้ฝั่งตะวันออก และ ทะเลสาบสงขลา			
6. การสนับสนุนการปรับตัว และหนีภัย	กลุ่มลุ่มน้ำภาคเหนือ กลุ่มลุ่มน้ำ เจ้าพระยา-ท่าจีน	กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ และภาคตะวันออก เฉียงเหนือ	กลุ่มลุ่มน้ำอื่น ๆ	ชป. ทน. ยผ. ปก. อปท.

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำ

หลักการ : ปัจจุบันแม่น้ำหลายสายของประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาด้านคุณภาพน้ำ โดยจากการตรวจสอบของกรมควบคุมมลพิษพบว่า ลุ่มน้ำท่าจีน-ลุ่มน้ำมูล และลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีคุณภาพน้ำทั้งลำนํ้าอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก และจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ โดยการระบายน้ำทิ้งจากกิจกรรมต่างๆ ลงสู่แหล่งน้ำโดยไม่ผ่านการบำบัด ได้ก่อให้เกิดมลพิษทั้งแหล่งน้ำส่งผลให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำเสื่อมโทรมลง เริ่มจากคูคลอง แม่น้ำ และน้ำทะเลชายฝั่ง คุณภาพของน้ำลดลงและสร้างผลกระทบต่อเนืองไปยังระบบนิเวศในน้ำจากการประเินของกรมควบคุมมลพิษ (ปี พ.ศ. 2557) มีการระบายมลพิษของประเทศ มีปริมาณน้ำทิ้ง 160 ล้านลูกบาศก์เมตร ต่อวัน ที่ระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมและโดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งที่มีปริมาณน้ำธรรมชาติน้อย

การรุกตัวของน้ำเค็ม เป็นปัญหาในแหล่งน้ำสำคัญและมีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากความต้องการน้ำที่มีมากขึ้นในแหล่งน้ำสายหลัก จึงไม่สามารถจัดสรรน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศได้เพียงพอทำให้เกิดปัญหาคุณภาพน้ำจากการรุกตัวของน้ำเค็ม ส่งผลกระทบต่อการอุปโภคบริโภคและการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

เป้าประสงค์ : 1) แหล่งน้ำทั่วประเทศมีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับพอใช้ขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 โดยให้มีการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียและลดมลพิษจากแหล่งกำเนิด และแหล่งน้ำเสื่อมโทรมได้รับการแก้ไขฟื้นฟูยกระดับให้ดีขึ้น

2) การควบคุมความเค็มปากแม่น้ำ ณ จุดควบคุม ไม่ให้เกินมาตรฐานของการเกษตรและการประปา

กลยุทธ์: 1) พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน

2) ลดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด

2.1) กำหนดสัดส่วนการระบายมลพิษ

2.2) ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤต/พื้นที่เสี่ยงการปนเปื้อนโลหะหนักหรือสารเคมี

- น้ำเสียจากชุมชน

- น้ำเสียจากอุตสาหกรรม

- น้ำเสียจากเกษตรกรรม

3) การควบคุมระดับความเค็ม โดยการปล่อยน้ำจืดผลักดันน้ำเค็มและสร้างอาคารควบคุม

4) การกำจัดวัชพืชและขยะมูลฝอยในแหล่งน้ำ

เป้าหมายตามศักยภาพ :

1) ลดของเสียที่ระบายลงสู่แหล่งน้ำ เพื่อให้คุณภาพน้ำเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินที่กำหนด

2) ป้องกันและเตือนภัยวิกฤติคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ป่าสัก ท่าจีน สะแกกรัง โขง (อีสาน) ชี แม่กลอง บางปะกง มูล (ลำตะคอง) ปิง วัง ยม น่าน ทะเลสาบสงขลา เพชรบุรี

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
1. การพัฒนาและเพิ่ม ประสิทธิภาพระบบรวบรวม และระบบบำบัดน้ำเสีย 1.1 เพิ่มประสิทธิภาพระบบ รวบรวมและระบบบำบัด น้ำเสียรวมของชุมชน (ระบบ ฯ ที่มีอยู่เดิม) 1.2. ก่อสร้างระบบรวบรวม และระบบบำบัดน้ำเสีย รวมของชุมชน (ระบบ ฯ ใหม่)	72 แห่ง	137 แห่ง	39 แห่ง	สผ. คพ. อจน. กทผ. อปท.
2. การลดน้ำเสียจาก แหล่งกำเนิด 2.1 กำหนดสัดส่วนการ ระบายมลพิษ 2.2 ป้องกันและแก้ไขปัญหา คุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่ม น้ำวิกฤต	ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน ป่าสัก มูล ชี	ลุ่มน้ำแม่กลอง บางปะกง ปราจีนบุรี ปึง วัง ยม น่าน กก	ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเล ตะวันออก เพชรบุรี สะแกกรัง ตาปี ภาคใต้ฝั่งตะวันตก ทะเลสาบสงขลา ปัตตานี	สผ. คพ. อจน. อปท.
2.2 ป้องกันและแก้ไขปัญหา คุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่ม น้ำวิกฤต	ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน ป่าสัก ชี มูล (ลำตะคอง) แม่กลอง บางปะกง โขง (อีสาน) ชายฝั่งทะเล ตะวันออก (ระยอง)	ลุ่มน้ำปึง วัง ยม น่าน บางปะกง ชี (พอง) ปราจีนบุรี ทะเลสาบสงขลา	ลุ่มน้ำเพชรบุรี สะแกกรัง ตาปี ภาคใต้ฝั่งตะวันตก ทะเลสาบสงขลา ปัตตานี แม่กลอง ปึง (กวัง)	สผ. คพ. อจน. อปท. กรอ. กนอ.
3. การควบคุมระดับความเค็ม 3.1 การใช้น้ำจืดผลักดัน น้ำเค็ม 3.2 การก่อสร้างอาคาร ป้องกันการรุกตัวของ น้ำเค็ม	ความเค็มไม่เกินมาตรฐานของการเกษตรและการประปา โดยเฉพาะในลุ่มน้ำ แม่กลอง ท่าจีน เจ้าพระยา บางปะกง ปราจีนบุรี ชายฝั่งทะเลตะวันออก และทะเลสาบสงขลา			ขป.
4. การกำจัดวัชพืชและขยะมูล ฝอยในแหล่งน้ำ	เจ้าพระยา ท่าจีน ชี (พอง) บางปะกง	นครนายก ปราจีนบุรี เจ้าพระยา (น้อย) ป่าสัก (ลพบุรี) ทะเลสาบสงขลา	เพชรบุรี สะแกกรัง	ขป. จท. อปท.

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน

หลักการ : พื้นที่ป่าต้นน้ำเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการเก็บรักษาความชุ่มชื้น การดูดซับน้ำ การชะลอการไหลของน้ำ และเป็นแหล่งระบบนิเวศที่สำคัญของพื้นที่ต้นน้ำ สถานการณ์การบุกรุกเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ป่าได้กลายมาเป็นปัญหาสำคัญ โดยการบุกรุกดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดินเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและชุมชน โดยภาคเหนือมีระดับความรุนแรงของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินสูงสุด โดยเฉพาะในลุ่มน้ำน่าน ป่าสัก สาละวิน เป็นต้น ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของประเทศ ในส่วนการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายที่ทำกินและพื้นที่ที่อยู่อาศัยนั้น เกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 2 และ 3 ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ลาดเชิงเขาและที่ราบรองลงมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ลุ่มน้ำมูล โขง และชี ตามลำดับ ทั้งในพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก ลุ่มน้ำตาปี และลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) พื้นที่ป่าไม้ของประเทศ (ตามกฎหมาย) มีประมาณ 132 ล้านไร่ โดยจากการสำรวจพบว่าพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมรวมทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ถูกใช้ประโยชน์อื่น ๆ มีจำนวน 20 ล้านไร่ ซึ่งจากการบุกรุกเพื่อใช้ประโยชน์และการเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่าต้นน้ำ เกิดการเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำท่า มีผลกระทบต่อทั้งการเกิดอุทกภัยและการขาดแคลนน้ำ

นอกจากนี้ ยังรวมถึงเกิดการชะล้างและการพังทลายของดินในพื้นที่ทำการเกษตรในพื้นที่ลาดชันหรือพื้นที่ภูเขา ซึ่งมีข้อจำกัดการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งเกิดจากการชะล้างพังทลายของดินตามธรรมชาติ และการชะล้างพังทลายของดินที่มีตัวเร่งเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งก็คือมนุษย์นั่นเองที่ทำการเปลี่ยนแปลงระบบธรรมชาติของพื้นที่ การบุกรุกทำลายป่า และเปลี่ยนเป็นการทำการเกษตรโดยเฉพาะการปลูกพืชเชิงเดี่ยว โดยมีปริมาณฝนที่ตกมากและรุนแรง ผิดปกติเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการชะล้างพังทลาย ผลเสียหายที่ตามมาคือ ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง โครงสร้างของดินถูกทำลาย ดินเก็บกักน้ำไว้ให้พืชใช้น้อย ผลผลิตลดลง อีกทั้งการชะล้างพังทลายของดินจะมีผลกับตะกอนในลำน้ำและอ่างเก็บน้ำ สภาพลำน้ำต้นเขินจนสัญจรไปมาไม่ได้

ดังนั้น การฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำจึงต้องดำเนินการร่วมกันในการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการลดการชะล้างพังทลายของดินจากพื้นที่ทำการเกษตรในพื้นที่ลาดชันหรือพื้นที่ภูเขา

เป้าประสงค์ :

- 1) ฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม เพื่อให้ได้พื้นที่ป่าไม้อย่างน้อยร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ⁵
- 2) ป้องกันการสูญเสียหน้าดินและพื้นที่ดินถล่ม ในพื้นที่เกษตรลาดชัน เพื่อการชะลอน้ำในลุ่มน้ำสาขาที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม

⁵ แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ :

- 1) การอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม เพื่อปรับสมดุลของระบบนิเวศพื้นที่ต้นน้ำ ชะลอการไหลหลากในช่วงฤดูฝนเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ป่า
 - 1.1) ปลูกป่าในพื้นที่ต้นน้ำที่เสื่อมโทรม
 - 1.2) ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ
 - 1.3) การกำหนดมาตรการแนวทางการใช้ประโยชน์และพัฒนาที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ให้สอดคล้องกับระบบนิเวศและความสมดุลทางธรรมชาติ⁶
- 2) ป้องกันและลดการชะล้างพังทลายของดิน

- 2.1) ปลุกพืชคลุมดิน
- 2.2) ปลุกไม้ยืนต้น
- 2.3) โครงการนาร่องในลุ่มน้ำสาขา ในลุ่มน้ำที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินสูง

เป้าหมายตามศักยภาพ :

- 1) พื้นที่ป่าต้นน้ำได้รับการฟื้นฟู จำนวน 4.770 ล้านไร่และลดความเร็วน้ำหลากในพื้นที่ต้นน้ำ
- 2) พื้นที่ได้รับการป้องกันการสูญเสียหน้าดิน จำนวน 9.475 ล้านไร่ ลดการกัดเซาะในพื้นที่ต้นน้ำ

⁶ ร่างนโยบายและแผนบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558-2564

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
1. การอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม	0.564 ล้านไร่	2.610 ล้านไร่	1.596 ล้านไร่ ดำเนินการแล้วเสร็จ ในปี พ.ศ. 2567	ปม. อส.
2. การป้องกันและลดการชะล้างพังทลายของดิน	1.475 ล้านไร่	4.0 ล้านไร่	4.0 ล้านไร่	พด.

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ

หลักการ : ปัญหาทรัพยากรน้ำที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สาเหตุหนึ่ง คือ การบริหารจัดการไม่มีเอกภาพ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ไม่มีข้อมูลที่สามารถนำมาประกอบการวางแผน สั่งการ และการตัดสินใจไม่มีกฎหมายที่ครอบคลุมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ และการบังคับใช้ ไม่มีแผนแม่บทในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งขาดการติดตามประเมินผล การดำเนินงาน

เป้าประสงค์ :

- 1) มุ่งองค์กร กฎหมาย ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่กำหนดนโยบายและขับเคลื่อนแผน ที่เป็นเอกภาพ
- 2) มีระบบข้อมูลใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในระดับชาติและลุ่มน้ำ การวางแผนการบริหารน้ำในภาวะปกติและภาวะวิกฤต
- 3) เพื่อประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจต่อแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำให้แก่ประชาชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามการดำเนินงาน ตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- 4) มีระบบติดตาม ประเมินผล และการบำรุงรักษาให้อาคารที่พัฒนาแล้ว คงอยู่ในสภาพเดิม อย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ :

- 1) จัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ดังแสดงรายละเอียดในบทที่ 5)
- 2) การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานปฏิบัติ (ดังแสดงรายละเอียดในบทที่ 5)
- 3) การสนับสนุนองค์กรชุมชน องค์กรลุ่มน้ำและเครือข่ายระหว่างลุ่มน้ำทุกระดับ ทั้งในและ ระหว่างประเทศ
- 4) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์/แผนแม่บท/แผนปฏิบัติการ การบริหารจัดการน้ำในภาวะปกติ และภาวะวิกฤต ทั้งในระดับประเทศและระดับลุ่มน้ำ
- 5) การศึกษา วิจัย แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำ/ลุ่มน้ำสาขา
- 6) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ (ดังแสดงรายละเอียดในบทที่ 4)
 - 6.1) การพัฒนาระบบสนับสนุนการบริหารน้ำในภาวะปกติและภาวะวิกฤต
 - 6.2) การพัฒนาระบบสนับสนุนการวางแผนการพัฒนา/อนุรักษ์/การใช้ประโยชน์
 - 6.3) การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุนที่สำคัญในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ
- 7) การจัดการน้ำ บำรุงรักษาและซ่อมแซมระบบชลประทาน
 - 7.1) การบริหารจัดการน้ำ และอาคารชลประทาน อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดคล้อง กับความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ
 - 7.2) การซ่อมแซมและบำรุงรักษาอาคารชลประทานให้คงสภาพเดิม
- 8) การควบคุมการบุกรุกทางน้ำ
 - 8.1) การจัดทำฐานข้อมูลการบุกรุกทางน้ำและแหล่งน้ำสาธารณะ
 - 8.2) การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเขตทางน้ำลำรางสาธารณะ
 - 8.3) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด
 - 8.4) การรณรงค์การสร้างจิตสำนึกไม่ให้รุกล้ำทางน้ำ
- 9) การติดตามและประเมินผล
- 10) การประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม

เป้าหมาย :

- 1) มืองค์กร/กฎหมาย ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับชาติ และระดับลุ่มน้ำ
- 2) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
- 3) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- 4) บริหารจัดการน้ำและ ดูแลบำรุงรักษาอาคาร ให้สภาพอาคารสามารถใช้งานได้ยาวนาน และมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์	เป้าหมาย			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
1. จัดทำ/เสนอ (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากร น้ำ พ.ศ.	ดำเนินการ ภายในปี พ.ศ. 2558	-	-	สศช. ทน.กนช.
2. ปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ทั้งระดับชาติและระดับ ลุ่มน้ำ	ศึกษา ทบทวน การปรับปรุงองค์กร ดำเนินการ ภายในปี พ.ศ. 2558	-	-	สศช. ทน.กนช.
3. สนับสนุนองค์กรผู้ใช้น้ำ องค์กรชุมชน องค์กรลุ่มน้ำ และเครือข่ายระหว่างลุ่มน้ำ ทั้งในและระหว่างประเทศ ให้มีความเข้มแข็ง	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง			ทน.กนช.
4. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์/ แผนแม่บท/แผนปฏิบัติการ ในภาวะปกติและภาวะ วิกฤติ ทั้งในระดับประเทศ และระดับลุ่มน้ำ	ดำเนินการ ภายในปี พ.ศ. 2559	ทบทวน/ปรับปรุง ภายในปี พ.ศ. 2564	-	ชป. ทน. กนช.
5. การศึกษา วิจัย แนวทางการ จัดการทรัพยากรน้ำ/ลุ่มน้ำ สาขา 5.1 ศึกษา วิจัย พัฒนาและ ฟื้นฟูแหล่งน้ำผิวดิน 5.3 ศึกษา วิจัย พัฒนาและ ฟื้นฟูแหล่งน้ำบาดาล 5.3 ศึกษาแนวทางการ จัดการลุ่มน้ำสาขา	ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง -	ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง นำร่องใน ลุ่มน้ำสาขาลุ่มน้ำชี แม่กลอง และ ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง ดำเนินการ ภายในปี พ.ศ. 2565 ขยายผล	ทุกหน่วยงาน ทบ. ชป. ทน.

กลยุทธ์	เป้าหมาย			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
6. พัฒนาระบบฐานข้อมูล สนับสนุนการตัดสินใจ	✓	ดำเนินการ ถึงปี พ.ศ. 2561	-	ชป. ทน. อด. กทม. สสนก. คพ. สทอภ. ผท. ยผ. ทธ. ทบ. ปก. ศภช. สสช. สวทช.
7. ตรวจสอบ ประเมิน เพื่อบำรุง รักษา และปรับปรุง ซ่อมแซม ระบบ รวมทั้งอาคารโครงการ พัฒนาแหล่งน้ำเดิม	รักษาประสิทธิภาพของระบบชลประทาน และอาคารที่มีอยู่เดิม อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และในพื้นที่ชลประทานเดิม 30.22 ล้านไร่			ทุกหน่วยงาน
8. การควบคุมการบุกรุกทางน้ำ	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง			จท. ชป. อปท.
9. ติดตามและประเมินผล	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง			ทุกหน่วยงาน
10. การประชาสัมพันธ์และ การมีส่วนร่วม	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง			ทุกหน่วยงาน